

הצלבים מהחנות ורק אח"כ יש מקום לדון בכבוד ראש בהיתר פתיחת החנות ביום שבת.

ולכן למעשה: ראשית יש לפרק את השותפות בחנות באופן כזה שהגוי יטול את הצלבים לעצמו (ולא יתן כנגד זה לשותף היהודי כלום, מפני שהוא דמי עבודה זרה), או שיתן הגוי את כל הע"ז ואז כיון שבטלה העבודה זרה ע"י הגוי יכולים לחלק גם במתכת הגולמית של הע"ז, ואת שאר החנות יחלקו ביניהם חלק בחלק, ואח"כ אם ירצו להמשיך ולקיים את החנות בשותפות אסור להם להחזיק צלבים בחנות אף אם עסק זה יופרד מהשותפות ויהיה רק בחלקו של הגוי.

הנני מסכים לכל הנ"ל
יעקב ע. מ. תופיק אביעזרי

סימן כ

נשאלתי האם מותר מן הדין לבקר בגן הפרסי אשר נמצא ליד מקדשי הבהאים בחיפה ובעכו או לאו.

(א) כתב מר"ן בשו"ע (יו"ד סימן קמב סט"ו) אסור להסתכל בנוי אלילים כיון שנהנה בראיה. וכתב הש"ך (ס"ק לג) בשם התוס' (שבת קמט. ד"ה ודיוקני) והרא"ש (שבת פכ"ג סימן ב) דהיינו באלילים עצמן שנעבדו אסור להסתכל לראות יופין אבל צורות שנעשו לנוי ולא לעבוד מותר. וכ"כ כנה"ג (שם הגב"י אות מו), וכ"כ שלחן גבוה (שם אות לח), והחס"ל (שם ס"ד). וכ"כ הגאון רבינו יצחק טייב בספרו הנורא ערך השלחן (שם אות י) דהן אמת דלרש"י והר"ן בכל צורה אסור להסתכל אף שנעשתה לנוי, וכתב הרדב"ז (ח"א סימן קז) שכן דעת כל הפוסקים שסתמו דלא כהתוס', אבל לא זכר שהרמב"ם בחיבורו ובסה"מ, הרמב"ן עה"ת (פרשת קדושים), ספר יראים (סימן סה), סמ"ק (סימן כה), סמ"ג (לאוין יד), הרא"ש הטור ורי"ו כתבו דדוקא בנוי אלילים אסור, ורש"י הר"ן והתוס' בע"ז והחינוך אסרו משום ביטול תורה עכת"ד. וכ"כ הגאון חיד"א בשו"ב (שם אות ג) שמן הדין מותר אלא שסיים שהירא את דבר ה' יזהר שלא יסתכל אף בצורה שנעשתה לנוי. וכ"כ בא"ר (סימן שז ס"ק לט) שהעיקר להלכה כדברי התוס' בשבת שלא אסרו להסתכל אלא בצורת ע"ז.

נתבטלה הע"ז. ואף שהע"ז היא גם של ישראל ובשל ישראל לא מועיל ביטול כלל וכמ"ש מר"ן (יו"ד סימן קמו ס"א), מ"מ הכא שאני לפי שהע"ז שהיתה ברשות הישראל כחלקו בשותפות בשעה שנודע לו על חומר האיסור, כבר נמכרה והכסף הופקד בבנק והוי חליפי חליפין של ע"ז שהתירם מר"ן (סימן קמה ס"ט) בהנאה, ומה שקנו אח"כ לא נתכוין הישראל לזכות בו אלא רק לצורך המסחר וא"כ מהני בזה ביטול הגוי, וכמו שכתב המאירי בתירושו (ע"ז סד): לחלק בין ע"ז של ישראל וגוי שנעבדה שאינו יכול לבטל חלקו של הישראל לבין ע"ז שבאה לידם בעסק השותפות נמה גם שיש בנ"ד כמה צירופים להקל חזא דברי הפוסקים שצלב אינו אלא סמל בעלמא, ושנית דברי החת"ס בתירושו (ע"ז סד): דס"ל דכשנוטל מעות בשוי כנגד ע"ז הוי מין אחד ולהרשב"א (קידושין יז): במין אחד אף בדאורייתא איכא ברירה, וכאן עמד קנה מחוסר פנאי.

(ד) ונראה שאף אם אחר שיחלקו ביניהם את הרכוש ויתזרו להשתתף באופן שיקנה הגוי את הצלבים מכספו וימכרם בחנות, וכל הרווחים מחלק זה של העסק זה יהיו רק שלו, אסור לו להיות שותף בחנות זו, בהיות שהוא שותף בשכירות החנות ועצם נתינת הרשות להניח שם ע"ז בכדי למוכרה מסייעת למכירת ע"ז שהוא איסור גמור, שהרי אף במקום שהתירו להשכיר לגוי בית היינו לאוצר אבל לדירה אסור מפני שמכניס שם עבודה זרה וכמ"ש מר"ן (סימן קנא ס"י), וצא וראה דברי הגאון ר' יוסף מולכו בספרו שלחן גבוה (שם ס"ק לג) שכתב ששני בעלי בתים השכירו בתיים לגוי ולא עלתה בידם וב"מ ירדו מנכסיהם עד פת לחם וסיים ושומר נפשו ירחק מהם, ואף שכנידון דידן אינו משכירה אלא נותנה לו חנם, מ"מ כיון שהגוי מכיר לו טובה שנותן לו רשות לעשות עסק פרטי בתוך מקום השייך לשניהם, דינו כדין משכיר ביתו לגוי להכניס בו ע"ז, וכמ"ש הגר"ח פאלג"י בספר רוח חיים (יו"ד סימן קנא אות ב).

(ה) ובדין שותפות בשבת לדעת מר"ן (סימן רמה ס"ג) צריך לחלק השותפות ביניהם ולחזור ולהשתתף, ואז כשחולקים הרווחים יטול הגוי שביעית מהרווח והשאר יחלקו ביניהם. ומ"מ בנידון דידן מפאת חומר איסור עבודה זרה לא ראיתי לנכון לדון בפרטי הדינים בקשר להיתר העבודה בשבת. וא"כ יסכים הגוי להוציא את כל

(א) איתא בסנהדרין (צב:) א"ר אלעזר כל שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם שנאמר אין שריד לאוכלו על כן לא יחיל טובו, והא א"ר אלעזר כל המשייר פתיתין על שלחנו כאילו עובד ע"ז שנאמר העורכים לגד שלחן הממלאים למני ממסך, לא קשיא הא דאיכא שלימה בהדיה הא דליכא שלימה בהדיה. ופרש"י שם הא דקאמר אסור דאיכא שלימה בהדיה שמביא שלימה לאחר שאכל ונותן על השלחן עם הפתיתין ששייר דמחזי דלשם ע"ז עביד הכי, והא דליכא שלימה בהדיהו דמזומנין לעני. והביאם הב"י (יו"ד סוס"י קעח) ותמה למה השמיטו הפוסקים דין זה.

(ב) והנה מבואר מדברי רש"י שני תנאים לאיסור והם: שיש פתיתים על שלחנו ומביא שלימה, ודווקא אם מביא ככר שלם לשלחן אחר סעודתו עובר איסור, אבל אם נותר מסעודתו ככר שלימה או שלא נותרו פתיתים על השלחן אין בזה שום איסור. וכן ראיתי לרבינו הרדב"ז (ח"ד סימן רא) שכתב שאם לא שייר פתיתין אין איסור להביא כיכר שלימה, ועוד דמהא דהשמיטו הפוסקים דין זה מוכח דאין לחוש לעורכים לגד שלחן, ובפרט כאשר מביאים הלחם עבור ברהמ"ז ואח"כ מסלקין אותו. וכ"כ הגאון רבי מסעוד רפאל אלפאסי במשכ"א דרבנותא (ח"א או"ח סימן קפ ד"ד ע"ד) שדווקא מביא לחם אחר האכילה ומניחו עם הפתיתין ששייר איסורא איכא הלא"ה שרי, וסיים שאף מדברי הזהו"ק משמע שצריך להביא ככר או יותר לברך עליו, מ"מ מאחר שבתלמוד דידן מבואר ההיפך הכי נקטינן, ועוד דאפשר לומר דכוונת הזהו"ק שמתחילת הסעודה יסדר לחם באופן שישאר לו ככר או יותר בברהמ"ז. וכ"כ המל"מ (פ"ז מה' ברכות הי"א) דלהביא פת אסור אבל להניח פת שרי ואדרבא ראוי להניח פת שלם כדי שתחול עליו ברכה. וכ"כ הט"ז (באו"ח סימן קפ סק"א וביו"ד סוס"י קעח) דאין איסור אלא להביא ככר שלם בסוף הסעודה אבל להניח לפני הסעודה ככרות לכבוד שבת, ובפרט שמניחים אותם על השלחן מיד כשמוציאים אותם מהתנור. וכ"כ בש"ך (יו"ד סימן קעח סק"ד), וכ"כ בשלחן גבוה (שם אות יב), וכן כתב הגאון חיד"א בברכי יוסף (או"ח סימן קפ אות א) בשם מו"ז שאין איסור אלא אם הביא לשלחן פת שלימה אחר שאכל, ושכן מבואר בדברי הזהו"ק לברך על ככר שלם ברכת המזון. וכ"כ הגאון רבי עבדאלה סומך בשו"ת זבחי צדק (ח"ג סימן מד) שאם היתה מונחת פת שלימה על השלחן א"צ להסירה.

(ב) ונראה דנידוננו קיל טפי שהרי כתב מר"ן (סימן קמג ס"ג) שאם היתה גנה לאלילים מותר ליהנות מהם שלא בטובה. דהיינו שכל שאין לע"ז הנאה ממה שנהנה הישראל מותר ליהנות ממנה. ובנ"ד כיון שאין להם שום הנאה כיון שהביקור בגן זה הוא חנם אין כסף מותר לבקר בו וליהנות מיופיו.

(ג) זאת ועוד כי גם האוסרים להסתכל בצורות שנעשו לנוי נראה דהיינו דווקא בצורות שהן מעשי ידי אדם, וכמו שסיים החיד"א בשו"ת ברכה (שם) בזה"ל: דאסרי בכל צורה דעלמא. והטעם משום אל תפנו אל האלילים דדרשינן אל תפנו אל מדעתכם, אבל פרחים ועצים שנהנה מיופי בריאתו של הקב"ה בעולמו אין בזה משום אל תפנו אל האלילים. שו"ר שכינותי בזה לדעת גדול מופה"ד נר"ו בשו"ת יביע אומר (ח"ד חאו"ח סימן כ אות ד) שחילק בין מעשי ידי אדם לבין חיות עצמם בחיים חיותם שאף הגאון חיד"א שכתב שהירא את דבר ה' יחמיר ולא יסתכל בשום צורה, עשה מעשה וביקר בגן חיות בלונדון וראה שם נשר בן מאה שנה כמבואר בספרו מדבר קדמות (מע' ב אות כב), אלא ודאי שיש חילוק רב בין מעשי ידי אדם לבין מעשי ידי הבורא יתברך. ותעלוזנה כליותי.

(ה) ואחר כתבי תשובה זו חקרתי מפי מגידי אמת על מעמדם של כת הבהאים ונודע לי ע"י ידידי ר' יונתן חכם צדק יצ"ו שהם אינם עובדי ע"ז אלא הם מוסלמים שאינם מאמינים בקוראן, וכ"כ באנצקלופדיה לבית ישראל (ח"ד עמוד 31), וא"כ אין להם ולבית תיפלתם דין בית ע"ז כלל ואדרבה הוא קיל טפי, וכמשנ"ת בתשובה כת"י שמעיקר הדין מותר להכנס למסגד מוסלמי ללא כל חשש כיון שאינם עובדי עבודה זרה ואכמ"ל.

הכלל העולה: מותר לבקר בגן הפרסי אשר נמצא ליד מקדשי הבהאים בחיפה ובעכו.

סימן כא

יב כסלו תשנ"ו

נשאלתי בדין: המשאיר אחרי ברכת המזון ככר לחם שלימה על השלחן אם יש בזה משום דרכי האמורי, וכן הנוהגים להשאיר פת שלימה במשך יום השבת על השלחן, האם יש בזה משום דרכי האמורי.